

3. Станіславчук Н. О. Банківська система України: стан та перспективи розвитку в умовах фінансової глобалізації [Електронний ресурс] / Н. О. Станіславчук, В. В. Люльченко // Вісник українсько-туркменського культурно-освітнього центру: міждисциплінарний науковий збірник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. – вип. 1, ч. II. – с.182–187. - Режим доступу: <http://dspace.udpu.edu.ua:8181/jspui/handle/6789/7816>.

4. Чирва О. Г. Фінансово-економічна безпека підприємства: стратегія і механізм управління / О. Г. Чирва // Стратегія розвитку України : економічний та гуманітарний виміри : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. – С. 262-265

Вінницька О.А., к.е.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ БЮДЖЕТУ

З позиції найбільш відомих шкіл економічної теорії категорія бюджету виражає економічні взаємозв'язки суб'єктів бюджетних відносин. В економічній літературі немає єдності поглядів на дефініцію «бюджет». Під бюджетом розуміють різні за своєю природою об'єкти: економічну категорію; фінансовий план держави [1, с. 6]; централізований фонд грошових коштів [2, с. 147]; центральну ланку фінансової системи [3, с. 3].

Водночас окремі визначення характеризувалися дуалістичним підходом і представляли місцевий бюджет як: фонди фінансових ресурсів [3], економічну категорію, правовий акт, фінансовий план [4, с. 118–119], розпис доходів і видатків адміністративно-територіальної одиниці [5, с. 59, 62], організаційну форму мобілізації фінансових ресурсів і систему фінансових відносин [3, с. 181].

Зазначимо, що бюджет як невід'ємна частина бюджетно-податкової політики є найважливішим інструментом державного регулювання економіки. Конституційні обов'язки держави перед громадянами забезпечують її конституційним правом стягувати встановлені законом податки та збори. Таким чином виявляється сукупність відносин своєрідного обміну – згода громадян платити податки в обмін на суспільні блага.

Держава, яка є однозначно публічно-правовим утворенням і власником державного майна, має зобов'язання, визначені безпосередньо законами, і зобов'язання, встановлені у сфері правових відносин, в яких держава є однією зі

сторін, а також фінансові активи у вигляді законодавчо встановлених податків і зборів та активи від управління державним майном.

Так, Р. Штурм зазначав, що державний бюджет є актом, що містить попереднє схвалення державних доходів і видатків [7]. Для того, щоб визначити місце закону про бюджет в системі прав, необхідно встановити правовий зміст його положень. При цьому вважаємо доцільним під час вивчення правової природи бюджету вилучили з розгляду ті норми, які нерідко включаються у текст закону про бюджет, але не мають правового характеру. Правова сутність дохідної частини бюджету основана передусім на дії юридичної сили актів, які встановлюють конкретні податки і збори відповідно до права держави вимагати їх сплати платником.

Таким чином, можна стверджувати, що положення закону про бюджет в частині доходів не є правовою нормою у повному сенсі, оскільки вони не мають обов'язкової сили, а є лише прогнозом надходження грошових коштів в чинних державних актів у вигляді законодавчо встановлених податків і зборів та прогнозом надходжень від використання державного майна.

З наведеного можна зробити висновок, що закон про бюджет у частині витрат безпосередньо не породжує державні зобов'язання, а встановлює граничний обсяг прав на їх здійснення. Це підтверджує правильність положень теорії суспільного вибору про те, що бюджетні відносини частково є результатом переговорів сторін, частково – ринковими відносинами.

Особливостями закону про бюджет є, по-перше, те, що він приймається на плановий період і, відповідно, не породжує правових відносин, що виходять за ці межі, а, по-друге, те, що звіт про виконання бюджету, який приймається у формі закону, взагалі не породжує правових наслідків.

В Бюджетному кодексі України бюджет визначено як план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [8].

Отже, бюджет як правова категорія – це акт, що встановлює план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Таким чином, бюджет заснований на економічних відносинах, юридичних нормах і державному устрої країни, тобто він має, з одного боку, економічну, а з іншого, інституційну сутність.

Список використаних джерел:

1. Озеров И. Х. Основы финансовой науки: [курс лекций] / И.Х. Озеров. – М.: Тип. Товарищества И.Д. Сытина, 1914. – 324 с.
2. Финансы и кредит СССР: [учеб.] / Под ред. Н. Т. Беркова. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – Львов: Изд-во при Львовском государственном университете издательского объединения «Вища школа», 1987. – 373 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів: [підруч.] / О. Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
4. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: [навч. посіб.] / І.В. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с.
5. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смолженко. - [2-ге вид., випр. та доп.]. – Львів: Вид-во «Центр Європи», 1997. – 576 с.
6. Деркач Н. И. Бюджет и бюджетный процесс на Украине / Н. И. Деркач, Л.П. Гордеева. – Дніпропетровськ: Пороги, 1995. – 256 с.
7. Штурм Р. Бюджет / Р. Штурм; [пер. А.С. Изгоева]. – СПб.: Наше законодательство о бюджете, 1907 г.
8. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Офіц. Вид. – К.: Велес, 2010. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Долобан В. В., студентка

Науковий керівник: Вінницька О. А., к. е. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Останніми роками процес формування, становлення й розвитку українського суспільства відбувається у складних політичних і суперечливих соціально-економічних умовах, що в кінцевому результаті призводить до виникнення проблемних питань соціального характеру. На даний час однією з таких проблем є старіння населення. З поглибленням постаріння населення України зростає необхідність пошуку ефективних і перспективних шляхів подолання труднощів, що виникають у зв'язку з ним [5, с. 113].

Реформи, що проводяться в нашій державі, мають багато суперечностей. Такі розбіжності зустрічаються у пенсійній системі, яка становить основу матеріального забезпечення населення. На сьогодні можна сказати, що не існує надійних і дієвих фінансових механізмів, які б дали можливість забезпечувати